

спричинить для сторін збиток, що значно перевищує витрати, необхідні для виконання договору на змінених судом умовах.

Договір депозитного рахунку укладається в писемній формі, його зміна також повинна бути зроблені в писемній формі.

По своїй юридичній природі дії сторін по зміні договору депозитного рахунку є не тільки угодою, але і договором, оскільки вони являють собою угоду осіб, спрямовану на зміну цивільних прав і обов'язків. У силу цього вони підкоряються загальним правилам про порядок укладення договорів.

Література

1. *Правовое регулирование банковской деятельности / Под ред. Е.А. Суханова. – М., 1997. – 158 с.*
2. *Дубов И.А. Правовой статус кредитной организации. – М., 1995. – 553 с.*
3. *Карманов Е.В. Банківське право України. – Х., 2000. – 135 с.*

Ченцов В.Т.,

*здобувач кафедри цивільного права
і процесу Львівського національного
університету ім. Івана Франка*

ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ПРАВОВІДНОСИН В СФЕРІ НАДАННЯ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ПОСЛУГ

В умовах формування ринкової економіки важливе місце займає договір як регулятор приватних відносин. Право на укладення договорів є елементом цивільної правосуб'єктності учасників цивільного обігу. Договори є однією з форм опосередкування відносин суб'єктів цивільного права. Загальні положення договірних прав беруть свій початок з римського приватного права, розвиваючись з врахуванням особливостей окремих суспільно-економічних формацій. В новому Цивільному кодексі України передбачено багато нових видів договорів, але чітке регламентування договору про санаторно-курортне обслуговування відсутнє.

Характеристика коментованого договору базується на загальних положеннях договірних прав з врахуванням особливостей, властивих цій сфері суспільних відносин. За правовою природою договір про санаторно-курортне обслуговування належить до договорів, що опосередковують відносини з надання послуг. Сторонами цього договору є організація (фізична особа), яка надає такі послуги і фізична особа – споживач санаторно-курортних послуг.

Надавати послуги з санаторно-курортного лікування можуть, на нашу думку, лише суб'єкти підприємницької діяльності, які мають відповідну ліцензію. Такий висновок пов'язаний з тим, що послуги в цій сфері вимагають наявності певних специфічних знань і відповідної матеріальної бази. Звичайно і фізичні особи, які зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності без створення юридичної особи можуть бути стороною даного договору.

Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” передбачає напрямки діяльності, для заняття якими необхідна наявність договору (ліцензії). Серед них заняття медичною практикою. Але в названому законі нічого не йдеться про послуги санаторно-курортного характеру. Вважаємо, що до останніх складовою частиною входять як медична

практика, так і відпочинкові послуги. Звідси послуги санаторно-курортного характеру повинні ліцензуватися у встановленому законом порядку.

Специфіка коментованого договору полягає в тому, що іншою стороною є фізична особа. При цьому не має значення обсяг дієздатності цієї фізичної особи. Мається на увазі дієздатність на стадії укладення договору. Звичайно, самостійно укласти договір на санаторно-курортне обслуговування може лише повністю дієздатна особа, тобто громадянин, який досяг повноліття. Але цей договір за своєю природою може бути договором на користь третьої особи. Тобто він може укладатися в інтересах як повнолітньої, так і неповнолітньої особи, а також обмежено дієздатної. В такому випадку фактично стороною в договорі є особа, що безпосередньо уклала договір. Водночас санаторно-курортні послуги надаються третій особі, яка має право (при умові дієздатності в повному обсязі) вимагати виконання умов договору. Звідси важливе значення має з'ясування поняття сторони договору, якій ці послуги надаються.

Загалом договір про надання санаторно-курортних послуг може бути укладений із юридичною особою. Наприклад, підприємство укладає договір на санаторно-курортне обслуговування своїх працівників. Але безпосередньо послуги надаються фізичним особам – працівникам даного підприємства. Цікава правова природа цих відносин. В даному випадку має місце договір на користь третьої особи. Особливістю таких договорів є те, що виконання договору на користь третьої особи може вимагати як особа, що уклала договір, так і третя особа, на користь якої обумовлене виконання, якщо інше не передбачено законом, іншими правовими актами, договором і не впливає із суті договору.

Водночас з моменту вираження третьою особою наміру скористатися своїм правом сторони, якщо інше не передбачено законом чи договором, не можна розірвати або змінити укладений договір без згоди третьої особи. Останнє представляє інтерес з позиції регулювання цивільного права, а саме щодо з'ясування правової природи відносин між, в даному випадку, юридичною і фізичною особою, якій безпосередньо надаються зазначені послуги.

Зобов'язання, що виникають на основі договору про надання санаторно-курортних послуг, мають цивільно-правову природу. Інша правова природа відносин між юридичною особою, що придбала путівки для санаторно-курортного обслуговування своїх працівників і цими працівниками. Зазначені відносини можуть регулюються трудовим (соціальним) правом. Але в контексті цивільного права це, як вже зазначалося, є договір на користь третьої особи.

Коментований договір на надання санаторно-курортних послуг є двосторонньо зобов'язуючим, оскільки як одна, так і друга сторона має взаємні обов'язки. Цей договір є консенсуальним. Права і обов'язки виникають після досягнення згоди по всіх істотних умовах договору в належній формі. Остання є письмовою і, як правило, має вигляд єдиного документу, що є підтвердженням виникнення договірних зобов'язань.

Таким чином, стороною, що надає послуги, є юридична особа – суб'єкт підприємницької діяльності або фізична особа – підприємець без створення юридичної особи. Іншою стороною є фізична особа, незважаючи на те, що договір може укладатися юридичною особою.

Договір про надання санаторно-курортних послуг характеризується такими ознаками:

- регулюється приватним (цивільним) правом;
- базується на свободі волевиявлення сторін;
- пов'язаний з реалізацією підприємницьких відносин у сфері послуг;
- специфічний предмет договору;
- специфіка суб'єктного складу.

Цей договір має неплановий характер, тобто не базується на обов'язковому для сторін державному замовленні. Тому через призму коментованого договору найбільш яскраво проявляється ініціатива сторін, які самостійно вступають у договірні відносини.

При наявності характерних ознак договору на користь третьої особи угода про надання санаторно-курортних послуг має елементи договору про приєднання. Договором про приєднання визнається договір, умови якого визначені однією із сторін у формулярах або інших стандартних формах і можуть бути прийняті іншою стороною не інакше як шляхом приєднання до запропонованого договору в цілому.

Юридично-формальною підставою виникнення зобов'язань з санаторно-курортного обслуговування є встановленої форми документ, в якому розписані ціна, обсяг послуг, соціально-побутові та інші умови. Перелічені умови розроблені і запропоновані надавачем таких послуг і приймаються чи не приймаються другою стороною.

Правда, сторона, яка приєдналася до договору, може вимагати розірвання або зміни договору і відшкодування завданих їй збитків, якщо договір про приєднання хоч і не суперечить законові або іншим правовим актам, але позбавляє цю сторону прав, які їй звичайно надаються, виключає чи обмежує відповідальність іншої сторони за порушення зобов'язань або містить інші явно обтяжливі для сторони, що приєдналася, умови. При цьому вважається, що сторона, яка приєдналася, виходячи зі своїх розумних інтересів, не прийняла б цих умов за наявності у неї можливості брати участь у визначенні умов договору.

Приведення в повній мірі стосується договору про надання санаторно-курортних послуг. Сторона, яку обмежують в перелічених правах, не позбавляється права реалізувати відповідні заходи. Водночас необхідно зазначити, що інститут договірної санаторно-курортного обслуговування практично не знає випадків розірвання договору і відшкодування збитків. Як правило, останні в судовій практиці доволі рідко зустрічаються. Аналогічна ситуація із зміною договору. Хоча загалом можливі випадки зміни договору (наприклад, у разі надання номерів з комфортнішими умовами).

Належна регламентація коментованого договору на законодавчому рівні сприятиме упорядкуванню цивільно-правових відносин у сфері надання санаторно-курортних послуг.

Беляєва А.Я.,

*здобувач кафедри правових основ
підприємництва та міжнародного
приватного права*

*Національної юридичної академії України
ім. Ярослава Мудрого, м. Харків*

СВОБОДА УКЛАДЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО КОНТРАКТУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Відповідно до статті 629 нового ЦК України, в редакції, що була прийнята Верховною Радою України 29 листопада 2001 року (далі – ЦК України), одним з проявів принципу свободи договору є свобода (вільність) сторін в його укладенні, тобто свобода волевиявлення суб'єкта на сам вступ у договірні відносини. Щодо сфери зовнішньоекономічної діяльності цей принцип підтверджено в пункті 1 частини 3 статті 2 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, відповідно до якого одним із принципів зовнішньоекономічної діяльності є право суб'єктів такої діяльності добровільно вступати у зовнішньоекономічні зв'язки. Таким чином, в законодавстві України на загальному та